

Bendéné Borsos Anikó

Lássuk az új könyveket!

Vetélkedő diákoknak – szülői a szülőknek

Az iskola könyvtárának rövid bemutatása

A püspökladányi Kálvin Téri Általános Iskola könyvtára 60 m². A kölcsönzőtér egyben az olvasóterem is. 6 tanulói asztal, 35 db szék, 3 tanulói és egy pedagógus számítógép áll rendelkezésre. Sajnos interaktív táblánk még nincs. DVD-lejátszó, hifitorony, videomagnó segítségével lehet lejátszani a nem hagyományos dokumentumokat. A könyvállomány kb. 10 ezer egység, ami nem tartalmazza a tartós tankönyveket. A tartós tankönyvek tárolását a földszinti és emeleti folyosók beépített szekrényeiben oldjuk meg. Folyóirat vásárlására nincs lehetőség, csupán a *Köznevelés*, valamint a *Mikkamakka* című folyóiratokat kapjuk meg.

A könyvek között sok az újnak mondható szakmai jellegű ismeretterjesztő irodalom, viszont a modern gyermek- és ifjúsági irodalom eléggé kevés. Fő feladatomnak tekintem azok nagymértékű beszerzését, hiszen az érdeklődés megvan rá. Ha ezek felől közelítünk a régebbiek felé, lehet, nagyobb sikerrel járunk.

Állománygyarapításra nagyon kevés pénz jut. Én ennek ellenére minden évben igyekszem bővíteni az állományt. Figyelem a pályázatokat, versenyek után szoktunk könyvkuponcra is kapni, valamint segítséget szoktam kérni iskolánk alapítványától és a tankerülettől is.

A pedagógus pályán immáron 19 éve dolgozom, ez az ötödik tanévem könyvtárostánárként. 1999-ben végeztem a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán, Nyíregyházán magyar-német szakos tanárként, majd 2008-ban a debreceni Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár által szervezett tanfolyamon szereztem könyvtáros asszisztensi képesítést. Mivel gyermekkorom óta szeretek olvasni és közel éreztem magam a könyvtárak világához, úgy döntöttem, hogy elvállalom az iskolai könyvtár vezetését a nyugdíjba vonuló kolléganő utódként. Születési szabadságról visszatérve 2013-tól már ott folytattam a munkát.

Az iskolai könyvtárban rendszeresen tartok könyvtári ismereteket gyarapító könyvtári órákat. Befogadó tantárgyunk a magyar nyelv és irodalom. Az alsó tagozaton félévente 4 tanóra, kivétel az első osztály, ott csak a második félévben tartok könyvtári órákat, összesen 6-ot. Felső tagozaton pedig félévente 2 könyvtári órát tartok minden csoportban.

Néhány évvel ezelőtt bevezettem az osztálykönyvtárosi rendszert.¹ 3-8. évfolyamon minden osztályból 1-2 fő jön az évente kétszeri megbeszélésre. Ezeket általában az állománygyarapítás utánra szoktam időzíteni, így első kézből ők ismerhetik meg az újonnan beszerzett könyveket.

Az osztálykönyvtárosok feladata, hogy ajánlják osztálytársaiknak az új könyveket, és a tanteremben jól látható helyre kifüggeszék az új könyvek listáját. Ezen kívül hatékony segítséget jelentenek a tartós tankönyv kiadása és beszédese során is. Volt olyan év, amikor kirándulást szerveztem nekik a helyi nyomdába, ahol könyveket is nyomtatnak. A mostani programokról is ők segítenek tájékoztatni az osztályokat.

A diákoknak szervezett vetélkedő céljai, előzményei

Tanulóink eltérő szociokulturális háttérrel rendelkeznek, a családok szociális, anyagi és kulturális helyzete nagymértékben eltér egymástól. A tanórákon és azon túl megpróbáljuk segíteni a nehéz körülmények között élő tanulókat, de nagy hangsúlyt fektetünk a tehetséges tanulók fejlesztésére is. A könyvtár jó terepe a hátrányok kompenzálásának, legyen szó olvasmányokhoz, informatikai eszközökhöz való hozzáférésről, tantárgyi megsegítésről, esetleg egy jóízű, őszinte beszélgetésről a tanulókkal.

Alsó tagozaton csoportosan jönnek kölcsönözni a tanítókkal a gyerekek, felsőben önállóan. Korábban az alsó tagozatosoknál az ismeretterjesztő irodalom volt a népszerűbb, mára a szépirodalom egyre közkedveltebb. A felsőben a kölcsönzések száma enyhén emelkedett, ott inkább a szépirodalom, a kötelező olvasmányok voltak népszerűek, mára az modern ifjúsági irodalmat keresik.

A programmal céloom volt minél szélesebb körben megismertetni a tanulókat az új könyvekkel. Erősíteni kell bennük, hogy a könyvtár értékeket közvetít, ami közkinccs. Ha a gyerek rendszeresen jár könyvtárba, megtanulja, hogy ott hasznos tudás van összegyűjtve. Ha sikerül megszólítani, becsalogatni a holnap olvasóit, akkor már tettünk valamit az olvasóvá nevelés területén. A vetélkedő ezt a célt is szolgálta. Olyan tevékenységgel kapcsoltam össze a könyvek bemutatását, amit szívesen végeznek és amiben sikerélményük van (a számítógép, okostelefon használata nem életidegen tőlük.)

A vetélkedő

Előkészítésként megkértem informatikatanár kollégámat, hogy informatika órán ismertesse meg a tanulókat a QR-kód használatával. Eddig nem ismerték, a verseny kapcsán minden osztály megismerkedett a használatával, szerepével.

Első körben egy játékos keresésre hívtam meg minden osztályból egy-egy 4 fős csapatot. Annyi volt a verseny meghirdetésekor a kötelezettség az osztályok felé, hogy legalább 4 fő jöjjön, és lehetőleg legyen ott az osztálykönyvtáros is. Az osztályfőnökök változatos módszerekkel válogatták össze a csapatokat az önkéntes alaptól az egyenletes leterheltséget figyelembe véve.

A iskolánk diákjai körében mindig népszerű az olyan feladat, amelyik keresést tartalmaz. Népmese napján például mesei tárgyakat rejtettünk el a felsős épület sok pontján, azokat kellett összegyűjteni. A végén kihirdettük a legtöbbet összegyűjtő gyermek nevét. Érdekes, vonzó ez a feladattípus számukra, azért döntöttem emellett, mert a QR-kód újszerű volt számukra, és nem csupán szimpla felkutatást jelentett, hanem azt le is kellett olvasni, dokumentálni is kellett, amit szívesen végzett kicsi-nagy gyerek. Többszörösen megmozgatta őket.

Bevezetésképpen elmondtam, hogy milyen nagy öröm érte iskolánkat, hogy nyert a pályázatunk, és 50 új könyvvel gyarapodott az iskolai könyvtár állománya.² Azzal is tisztában vannak a gyerekek, hogy nem sok lehetőségünk szokott lenni új könyvek vásárlására, de azt is tudják, hogy törekszem minden évben új könyveket beszerezni. Az ünnepi iskolagyűlésen mindenki értesült a nyertes pályázat hírérl.

Feladatok

A két feladatra egymás után került sor. Először a QR-kódokat keresték, majd a szöveget olvasták le. A helyszín is a könyvtár volt, igazi könyves környezet.

A játékos vetélkedő végén minden csapat emléklapot és csokoládét kapott, helyezéseket nem hirdettem, csak a leggyorsabban végzett csapatot emeltem ki. A gyerekek nagy lelkesedéssel végezték a QR-kódok keresését, magabiztosan olvasták le azokat és szívesen forgatták az új könyveket.

Kiegészítő feladat lehet, ha fokozni szeretnénk az olvasás népszerűsítését: A kódok leolvasása után minden csapat válasszon ki egy könyvet, és indokolja meg miért arra a könyvre esett a választása. Ajánlja a többieknek. (Mi azért olvasnánk el a könyvet, mert...)

A diákok munka közben

1. QR-kódvadászat

10 könyv valamilyen adatát QR-kódba³ (Fegyverneki, 2016) rejtettem el az iskola 10 különböző pontján. A gyerekeknek le kell olvasni a QR-kódokat és egy összesítő lapon (1. mell.) beírni a könyvek szerzőjét és címét. Van olyan QR-kód, amibe csak ISBN-számot írtam, ez további azonosításra szorul. Erre a könyvtári számítógépeken van lehetőségük a gyerekeknek. Szeretem felhívni a gyerekek figyelmét minden lényeges dologra. Szerintem, ha nyitott szemmel lapozgatnak egy könyvet, sok információt meg lehet belőle tudni az adott könyvről. Az ISBN-szám is ilyen, ami azonosítja a könyv pontos kiadását is, ha rákeresünk az interneten. Fontos adata a könyveknek. Többek között azért is, mert az internetes keresőbe beütve akár meg is jeleníti a könyvet. A gyerek, aki az informatika világában él nap mint nap, szívesen megnézi, tényleg az adott könyvé-e az ISBN-szám.

A táblázatba való beíráskor jelölniük kell azt is, hogy szépirodalmi vagy ismeretterjesztő könyvet rejtenek a QR-kódok. Ennek a részfeladatnak célja, hogy a könyvtárban otthonosan mozogjon, mindent ott keressen, ahol annak helye van. Fontos, hogy a megszerzett könyvtári ismeretek alapján magabiztosan be tudja sorolni a két nagy csoport valamelyikébe a könyveket. Ez elengedhetetlen, ahhoz hogy a polcokon megtalálja.

A feladat kiegészíthető további részfeladatokkal, például egy skálán jelölje, mennyire érdeklő az eddig megtudottak alapján. Ebből egyfajta igény, olvasói érdeklődés is lemérhető.

2. Szófelhő

A másik adag könyvcímet WordArt segítségével egy szófelhőbe rendeztem, belerejtve a szerzők közül néhányat. Itt is az a feladat, hogy összepárosítsák a gyerekek a szerzőket és címeiket, de itt már a kezükbe is veszik a könyveket, abból dolgoznak. Meg is kell jelölni, hogy az adott könyvet milyen korosztálynak ajánlják. Az adatok pontos felvételére hívjuk fel a figyelmet!

Szülők Akadémiája

Minden évben havonta egy alkalommal *Lurkó-Kuckó* című iskolába hívó rendezvényeken vesznek részt a leendő elsősök szülei, természetesen a gyerekekkel együtt. A *Lurkó-Kuckó* rendezvénysorozat célja – a leendő tanítókkal való személyes találkozáson túlmenően –, hogy megismerjék az iskolai élet minden fontos helyszínét is pl. a tantermet, tornatermet, ebédlőt és az iskolai könyvtárat. Az első alkalmak egyikén helyszín is volt az iskolai könyvtár, itt már röviden bemutatkoztam nekik. Szeptemberben így már sokkal otthonosabban mozognak a gyerekek az iskolában.

A rendezvénysorozat egyik eleme a *Szülők Akadémiája*, ahol hasznos tanácsokat kapnak a leendő elsősök szülei a tanítótól, fejlesztő pedagógusoktól, különböző szakemberektől a zökkenőmentes óvoda-iskola átmenet biztosításához. Az idei *Szülők Akadémiájára* kollegáim a Tessloff Babilon Kiadótól megnyert könyvek közül a kicsiknek szólókat vitték be, s az igazgatónő be is mutatta azokat, majd a szülők a gyerekekkel együtt ismerkedtek a könyvtár újonnan állományba vett könyveivel.

Könyvnevezetés a Szülők Akadémiáján

Mellékletek

1. melléklet

A Kortárs olvasnivalót az iskolai könyvtárakba!

Játékos ismerkedés az iskolai könyvtár újonnan megnyert könyveivel. Felső tagozatos feladatlap

Az iskola területén QR-kódokat rejtettem el, összesen 10 darabot.

- A csapat feladata, hogy megkeressétek ezeket a kódokat és olvassátok le,
- majd az abban rejlő könyvcímeket és szerzőket írjátok be az alábbi táblázatba.
- Ezen kívül döntsétek el, hogy szépirodalmi vagy ismeretterjesztő könyvről van-e szó!

Figyelem! Van a kódok között olyan, amely nem címet és szerzőt, hanem egy ISBN-számot, azaz az adott könyvhöz tartozó egyedi azonosítót tartalmaz. Az további internetes kereséssel könnyedén megfejtethető.

ISBN = International Standard Book Number = nemzetközi szabványos könyvazonosító szám

QR sorszama	Szerző	Cím	szépir./ismeretterj.

2. feladat

14 könyv címét és néhány szerző nevét szófelhőbe rendeztem. Keressétek meg a könyvek címét, szerzőjét, valamint döntsétek el a könyvekbe való betekintés után, hogy milyen korosztálynak ajánljátok azokat!

Szsz.	Szerző	Cím	Korosztály

A szöveghő és a benne szereplő művek a Tessloff Babilon Kiadótól:

- Tasnádi Emese: *Városi legendák* - gyermek, ifjúsági
 Abby Hanlon: *Dory fantáziája elszabadul* - 8-12 év
 Anita Ganeri: *Mítoszok 30 másodpercben* - 8-14 év
 Elisabeth, Kieffmann: *Bálnák és delfinek* - 5-10 év
 Tolonen Tuutikki: *Mumusdadus színe lép* - 11-14 év
 Sylvie de Mathuisieulx: *Barbarella morcos* - 6+
 Sabine Steghaus-Kovac: *Ragadozók* - 5-10 év
 Seps László: *Az éjszaka réme* - 6+
 Rob Harrell: *Zarf élete - Támadnak a vérmenyétek* - 6-10 év
 Etienne Kélin: *Vált-e nulladik pillanat?* - 10+
 Mymi Doinet: *Kisteső? Nem, kösz!* - 6+
 Cecile Robelin: *Mi az ember?* - 10+
 Sabine Steghaus-Kovac: *Hörsgögek, bódok és más rágsálók* - 5-10 év
 Pascal Brissy: *Bolygónyammogó* - 6+

Jegyzetek

1. Juhászné Belle Zsuzsanna: *Könyvtár-pedagógia a gyakorlatban* című továbbképzés. Debrecen, 2015. Elérhető: http://tanarkepzes.unideb.hu/szaktarnet/kiadvanyok/konyvtarped_a_gyakorlatban.pdf (Utolsó letöltés: 2018.06.11.)
2. Az EKE OFI Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) a Magyar Olvasástársaság közbenjárásával nagy mennyiségű gyermek- és ifjúsági irodalomhoz jutott. Ezeket a *Kortárs olvasnivaló az iskolai könyvtárakba! 2018* című pályázat keretében az iskolai könyvtárak állományának gyarapítására fordították. A nyertesektől azt várták, hogy az elnyert művekhez kapcsolódóan osszák meg tapasztalataikat, ötleteiket, oktatási segédanyagaikat. Ezeket az *Olvasás portálon* folyamatosan közzéteszik annak érdekében, hogy mind a pályázat résztvevőit, mind bármely más kollégát inspiráljanak az olvasásnépszerűsítő tevékenységében. A püspökladányiak nyertes pályázatának részleteiről a helyi televízió adott részletes tájékoztatást 2018. március 13-án: <https://www.youtube.com/watch?v=ICmQcPavx7g&list=PLfZre0-aXkbEji-1s09zAZ3wyxxKq7cz&index=6>
3. Fegyverneki Gergő: *IKT-s ölettar. Gyorstalpaló digitális kultúra-azonos pedagógiából kezdőknek és haladóknek.* (Modern pedagógus sorozat). Budapest, 2016.